

PREDA BUZESCU – THE GRAND BAN OF CRAIOVA (1602-1608)**Sorin Bulboacă, Assist. Prof., PhD., "Vasile Goldis" University of the West, Arad**

Abstract: During the 17th century, the grand ban of Craiova was the most important high official of Wallachia, most coveted by the big boyars, big dime with authority in the counties west of the river Olt. Preda Buzescu great dignity ban occupied briefly in the fall of 1600, called Michael the Brave Preda Buzescu Wallachian boyars filohabsburgice leader was an excellent military commander, who has proved his talent in fighting the Turks, decided partisan alliance with the Emperor Rudolf II. No other ban had the authority of Preda Buzescu, between 1602-1608, in the counties west of river Olt, during the 17th century. He had a chancellery that issued documents without invoking the authority of the prince regnant. Preda Buzescu has ordered the Wallachian*s army. For services faithful to the great dime Preda Buzescu full advantage of his generosity Radu Serban. Few months before his death Preda Buzescu, Radu Serban confirms his dominion over the villages Fauresti., Novaci, Susani, Rudariu and Seaca.

Keywords: ban, boyars, counties, military commander, Craiova

În secolul al XVII-lea, în Țara Românească, marea bănie a Craiovei este cea mai importantă dregătorie, cea mai râvnită de marii boieri, marele ban dispunând de o autoritate cvasidomnească în județele de la apus de râul Olt, cel puțin până la Matei Basarab. Marele ban al Craiovei este, de obicei, cel dintâi menționat în lista martorilor din sfatul domnesc și este singurul dregător care posedă o cancelarie proprie la Craiova, care emite documente, valabile în județele aflate la vest de Olt¹.

Preda Buzescu s-a născut în jurul anului 1550, în satul Cepturoaia sau Ceptura, județul Romanați, fiind fiul marelui armaș Radu Buzea și a Mariei din Stănești. S-a căsătorit cu Cătălina și a avut 2 copii, pe Barbu și pe Mara (sau Maria)². A devenit postelnic în anul 1583, a deținut dregătoria de paharnic (între ianuarie 1585 și mai 1587), apoi cea de spătar (1588-ianuarie 1593). Domnii Alexandru al II-lea Mircea (1568-1577) și Mihnea Turcitul (1577-1583; 1585-1591) îi restituie lui Preda Buzescu satele confiscate de domnitorul Mircea Ciobanul (1545-1552; 1553-1554; 1558-1559) de la părinții săi, anume Târgu Jiu, Plenița, Păstaia, Crucea și Dobridor³.

În timpul domniei lui Mihai Viteazul deține funcția de mare postelnic (octombrie 1594-decembrie 1599). În perioada octombrie 1599 și august 1600 a fost consilier în sfatul Principatului Transilvaniei. După cucerirea Moldovei și întoarcerea lui Mihai Viteazul în Ardeal, domnul îl trimite la Iași pe Marcu vodă, fiul lui Petru Cercel, cu Preda Buzescu ca mentor, dar Marcu nu apucă să conducă efectiv Moldova⁴. În primii ani ai domniei lui Mihai

¹ Detalii privind prerogativele marelui ban al Craiovei în veacul al XVII-lea la Sorin Bulboacă, *Raporturile dintre puterea centrală și instituția băniei din Țara Românească și cea din Transilvania în secolul al XVII-lea*, în volumul *Raportul putere centrală - factori politici interni reflex al statutului juridic al Principatelor Române (sec. XVII-XVIII)*, volum coordonat de Veniamin Ciobanu, Editura Junimea, Iași, 2006, p. 97-99.

² Petre P. Panaitescu, *Mihai Viteazul*, ediție îngrijită, postfață și bibliografie de Cristian Antim Bobicescu, Editura Corint, București, 2002, p. 73-74.

³ Ion Donat, *Domeniul domnesc în Țara Românească (sec. XIV-XVI)*, ediție îngrijită de Gheorghe Lazăr, Editura Enciclopedică, București, 1996, p. 146.

⁴ Petre P. Panaitescu, *op. cit.*, p. 183.

Viteazul (1593-1601), Preda Buzescu, fiul lui Radu Buzea, mare armaș al domnitorului Mihnea Turcitul, a ocupat dregătoria de postelnic. Aparținea unei vechi familii boierești, care stăpâna una din cele mai mari averi din Țara Românească⁵. Boier și dregător loial marelui domn unificator, Preda Buzescu, împreună cu fratele său Stroe, au salvat viața lui Mihai Viteazul în timpul bătăliei cu turcii de la Vidin (din septembrie 1598)⁶.

Țara Românească a reprezentat însă, în anii 1601-1602, o zonă de confruntare între marile puteri din Europa Centrală și Răsăriteană. Conducerea Țării Românești este preluată, pentru scurtă vreme, în vara anului 1601, în așteptarea revenirii lui Mihai Viteazul pe tron, de o locotenentă domnească alcătuită din frații Buzești – Radu, Preda și Stroe, postelnicul Stoica Rîșoșianul și vistierul Andronic, în contextul pregătirii revoltei împotriva lui Simion Movilă⁷. În timp ce la Târgoviște rezida ca domn Simion Movilă, sprijinit de trupe poloneze, în extremitatea vestică a țării, între noiembrie 1601 și martie 1602, s-a consumat, lipsită de glorie, prima domnie a lui Radu Mihnea, susținut de Imperiul Otoman⁸. La sfârșitul lunii august și în septembrie 1602, la Năieni și apoi la Ogretin și Teișani, s-au desfășurat luptele ce au dus la înscăunarea statornică alui Radu Șerban ca domn al Țării Românești⁹. Radu Șerban continuă războiul antiotoman, început de Mihai Viteazul, în cadrul Ligii Sfinte, alături de Imperiul Habsburgic. Radu Șerban îl numește ca mare ban al Craiovei pe Preda Buzescu, care deține efectiv această dregătorie în intervalul august 1602¹⁰ – mai 1608¹¹.

Istoricul Ștefan Andreescu susține, cu argumente pertinente, că Preda Buzescu a ocupat demnitatea de mare ban pentru scurtă vreme în toamna anului 1600, numit de Mihai Viteazul și lui i se datorează victoria împotriva turcilor care se retrăgeau spre Dunăre prin Oltenia¹². Printre puținele documente interne din Țara Românească, de la sfârșitul anului 1600, care au răzbătut până astăzi, există un scurt act de danie, o ”carte” a ”jupânului Preda marele ban al Craiovei”, prin care el, împreună cu soția Cătălina și fiica Mara, dăruiește un sat

⁵ Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *Istoria Românilor*, vol. II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976, p. 370.

⁶ ****Istoria Țării Românești de când au descălecat pravoslavnicii creștini (Letopiseșul cantacuzinesc)*, în ****Cronicari munteni*, studiu introductiv de Dan Horia Mazilu, Editura Militară, București, 1988, p. 101-102: ”...Să spunem de Mihai –vodă ce i se întâmplă într-acest războiu, gonind turcii și răsipindu-i în toate părțile. Iar turcii, însă o ceată, dacă văzură pierirea, ei se întoarseră cu mare hârborie asupra lui Mihai–vodă și atunci să alege unul den turci cu sulița și o împocișă asupra pântecului lui Mihai –vodă și o înfipse în pânțece. Iar Mihai –vodă deaca văzu că piiare, el apucă sulița cu amândoa mânăle de fier și căuta în toate părțile ca să-i vie cineva den boieri ajutor, să-l izbăvească den peire. Și alții mai aproape nu să aflară fără 2 boiari, anume Preda Buzescul și cu frate-său Stroe stolnicul. Ei grăbiră și tăiară capul turcului și pre celelalte soții ale lui și izbăviră pre Mihai –vodă din mâinile turcilor...”.

⁷ Constantin C. Giurescu, Dinu C. Giurescu, *op.cit.*, p. 365-366.

⁸ Ion Ionașcu, *Date noi relative la domnia lui Radu vodă Mihnea în Țara Românească*, în “Studii”, XIV, 1961, nr. 3, p. 699-720.

⁹ cea mai recentă analiză a domniei lui Radu Șerban este realizată de Constantin Rezachevici, *Radu Șerban – politica internă și continuarea luptelor pentru autonomia țării*, în ****Istoria Românilor*, V, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Enciclopedică, București, 2012, p. 36-52.

¹⁰ Primul document intern în care Preda Buzescu apare menționat ca mare ban este din 21 august 1602 (*Documente privind istoria României*, Seria B, Veacul XVII, vol. I, doc. 68, p. 56).

¹¹ Ultimul document în care apare consemnat ca mare ban Preda Buzescu este din 19 mai 1608 (*Ibidem*, doc. 286, p. 312-314).

¹² Ștefan Andreescu, *Restitutio Daciae*, vol. III (Studii cu privire la Mihai Viteazul, 1593-1601), Editura Albastros, București, 1997, p. 347-348.

mănăstirii Stănești. Actul poartă data de 21 decembrie 1600 (stil vechi)¹³. Preda Buzescu a fost astfel ultimul mare ban al Craiovei numit de Mihai Viteazul¹⁴.

Marele ban Preda Buzescu s-a sfârșit din viață cândva în vara anului 1608, după o grea suferință, în documentul din 20 august același an emis de Radu Șerban fiind menționat ca “răposat”¹⁵. A fost înmormântat la mănăstirea Căluși (ctitorie a familiei Buzeștilor).

Nici unul dintre marii bani ai Craiovei din secolul al XVII-lea nu au dispus de prestigiul și puterea politică de care s-a bucurat Preda Buzescu în Țara Românească, în anii 1602-1608, deținând o autoritate cvasidomnească la apus de Olt, stăpânind de facto aproape jumătate de țară¹⁶. Preda Buzescu era conducătorul boierimii muntene filohabsburgice, un excelent comandant militar, care și-a dovedit talentul în luptele cu turcii, partizan hotărât al alianței cu împăratul Rudolf al II-lea. Istoricul Eugen Stănescu aprecia în 1962 că, în Țara Românească, în timpul domniei lui Radu Șerban, puterea efectivă a fost preluată de boierii Buzești¹⁷.

Oameni politici din țările vecine îi considerau pe frații Buzești (Preda și Radu, Stroe moare în toamna anului 1602), ca adevărații stăpâni ai Țării Românești: “cei mai de frunte oameni ai țării”¹⁸. Preda Buzescu comanda și armata Țării Românești, fiind, așa cum aprecia un document din 1608, emis de Radu Șerban, “...primul sfetnic al domniei mele, mai ales din casa domniei mele...”¹⁹.

Chiar dacă este menționat în documente, de obicei ca martor pe poziția a doua, după fratele său, marele clucer Radu Buzescu, Preda, ca mare ban, este adevăratul stăpân al județelor de la apus de râul Olt, emanând documente proprii, în care nu mai invocă autoritatea domnească: “Scrie jupan Preda mare ban al Craiovei...” (ca formulă inițială) sau “... și nimeni să nu îndrăznească a se ispiti să turbure peste această carte a mea, că acel om rău va păți de la mine... și altfel să nu fie după spusa mea...”²⁰. Uneori sunt invocați și martori, după stilionarul formularului domnesc, de obicei mici boieri din Oltenia. Astfel, la 23 august 1602, marele ban invoca ca martori pe Necula armașul, Fărcaș aga, comisul Ion și Ghin pârcălab, clucerul Barbu și Stănil din Iamnic²¹, iar la 2 martie 1605 pe Pătru logofăt, Vucea, Dumitru logofăt, Panait, Crăciun ban, Vâlcul logofăt, Vasile vătaf²².

Folosindu-și prerogativele de mare ban al Craiovei, Preda Buzescu întărește la 21 august 1602 mănăstirii Tismana jumătate din vama de la balta Bistrețul²³ iar la 23 august

¹³ ****Documenta Romaniae Historica*, Seria B, vol. XI, sec. XVI, București, 1975, doc. 426, p. 575.

¹⁴ Petre P. Panaitescu, *op.cit.*, p. 229.

¹⁵ “... Și am văzut domnia mea și cartea răposatului, cinstului dregător al domniei mele jupan Preda mare ban al Craiovei...” (*Documente privind istoria României*, Seria B, Veacul XVII, I, doc. 300, p. 333).

¹⁶ Sorin Bulboacă, *op. cit.*, p. 120-121.

¹⁷ Eugen Stănescu, *Instaurarea regimului boieresc în Țara Românească și Moldova. Sfârșitul războiului. Restaurarea dominației otomane*, în ***Istoria României (tratatul Academiei Române), vol. II, acad, Andrei Oțetea redactor responsabil, prof. univ. dr. Mihai Berza, conf. univ. dr. Barbu T. Cămpina, conf. univ. dr. Ștefan Pascu, redactori responsabili adjuncți, Editura Academiei R. P. R., București, 1962, p. 1004-1005.

¹⁸ Eudoxiu Hurmuzaki, *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. VIII, București, 1894, p. 231-233.

¹⁹ ****Documente privind istoria României*, Seria B, Veacul XVII, I, doc. 286 (19 mai 1608), p. 312.

²⁰ *Ibidem*, doc. 68 (21 august 1608), p. 55-56; doc. 69 (21 august 1608), p. 56; doc. 70 (23 august 1608), p. 56; doc. 140 (22 august 1604), p. 138; doc. 157 (2 martie 1605), p. 158-159.

²¹ *Ibidem*, doc. 70, p. 56

²² *Ibidem*, doc. 157, p. 159.

²³ *Ibidem*, doc. 68, p. 55-56: “...Scrie jupan Preda mare ban al Craiovei această a mea carte sfintei mănăstiri numită Tismana, hramul sfintei Uspenii a prea sfintei născătoare de Dumnezeu, ca să fie volnici călugării a luare

1602 confirmă aceleiași mănăstiri dania lui popa Stan și a stolnicului Sârбу, adică satul Bistrița, jumătate din moșia Arghevița și moșia Tântava²⁴. În 22 august 1604, marele ban al Craiovei, Preda Buzescu, face o nouă danie mănăstirii Tismana (egumenului Nichifor și călugărilor)²⁵.

Marele ban reglementează și în sfera moșiilor boierești din Oltenia. La 2 martie 1605, Preda Buzescu îi întărește fostului ban Dumitru moșia de la Sălcuța²⁶. La 2 iunie 1605, Radu Șerban confirmă judecata făcută de marele ban într-un litigiu de moșie între Pătru logofăt și Devul, fiul lui Țecșa²⁷. Foarte interesant, documentul remarcă autoritatea de care dispunea marele ban și în plan fiscal: scutește un an de bir satul Goești, stăpânit de Pătru logofăt, pentru că i-a dus vestea privind moartea lui Ieremia Movilă²⁸. Vestea era falsă deoarece Ieremia Movilă s-a stins din viață în anul următor, în iunie 1606. La 16 decembrie 1605, Preda Buzescu îi poruncește lui Stoica logofătul, vameșul de la Găbojdibrod, să stabilească hotarele între satele mănăstirii Bistrița și cele ale postelnicului Mihăilă²⁹. La 3 martie 1607, Preda

---

vama di la Bistreț jumătate din baltă, pentru că am văzut și carte lu Mihaiu voivod și carte lui Simion voivod și altor domni mai bătrân<i> de țietore. Derept aceia am dat și eu svintei mănăstiri ca să fie volnici călugări de se ia vama jumătate din balta Bistrețului. Deci și voi, stolnici, care veți fi, în pace să aveți a lăsa călugări di la svânta mănăstire să ție și să aiubă a-ș lua vama în doao cum au ținut și mai deainte vrem<e>...”.

²⁴ *Ibidem*, doc. 70, p. 56: “Scrie jupan Preda mare ban al Craiovei această carte a mea sfintei mănăstiri care se numește Tismana, hramul Uspenia stăpânei noastre de Dumnezeu născătoare pururea fecioara Maria, ca să-i fie ocină sfintei mănăstiri, anume Bistrița, cât va fi partea popei lui Stan și a stolnicului Sărbului toat<ă> oarecât se va alege. Pentru că dat pop<a> Stan și stolnic Sărbu și au miluit s<via>ta monastir<e>. Și iar să fie svintei mănăstire, Arghevița jum<ă>tat<e> și Tântava toat<ă> cu tot hotarul, pentru că au dat acei boieri și au milui<ti> svântaa mănăstire cu acele ocine ce’s mai sus scrise ca să le fie pomen<ă> în veci. Dereptu aceia și eu am dat carte s<ven>ti mănăstire Tismenei cum să fie volnici a ține acele ocine ce’s mai sus scrise...”.

²⁵ *Ibidem*, doc. 140, p. 138: “...Scrie jupan Preda mare ban al Craiovei această carte a mea sfintei mănăstiri numită Tismana...ca să fie volnic părintele egumen Nichifor și cu frații din sfânta mănăstire, să-și țină părțile lor din balta care se chiamă Bistrețul, însă jumătate din tot Bistrețul, dela Covacița până la Măceș și la Gârla Repede, pe care au dăruit-o toți domni de mai înainte vreme, pentrucă am văzut și cărțile tuturo domnilor care sunt de mai înainte vreme. Pentru aceea și eu am dat sfintei mănăstiri care e mai sus scrisă, ca să-și țină acest mai sus spus Bistrețul și cu toată obârșia și cu cozile cât ține, ca să fie dumnezeștilor călugări de hrană...”.

²⁶ *Ibidem*, doc. 157, p. 158-159: “Jupan Preda mare <ban am dat> această carte a mea acestui boier <Dumi>tru care a fost ban, ca să-i fie ocină la Sălcuța jumătate de funie, cât a cumpărat banul Calotă de la nepoții banului Dumitru, de la Stoica și de la Stanciul și de la Fringheșu și de la Necula, de mai înainte vreme. Iar apoi Dumitru banul a dat înapoi asprii de pe acea ocină în mâna lui Drăgan ginerele său, 8000 de aspri, pentru că a rămas acea ocină de la Calotă banul în mâna Caplei și a lui Hamza. Iar într-aceea Caplea și Hamza au vândut acea ocină lui Drăgan, fără știrea banului Dumitru. Pentru aceea, am dat banului Dumitru, ca să-I fie acea ocină din Sălcuța jumătate de funie, ohabă lui și de dedină lui și fiilor lui și nepoților lui și strănepoților lui și de nimeni neatins, după spusa mea...”.

²⁷ *Ibidem*, doc. 167, p. 170: “... Și iar a avut Pătru logofăt pără cu Devul înaintea cinstului dregător al domniei mele, jupan Preda mare ban, pentru ocina care să chiamă a bisericii, pentru că a plătit Țecșa niște biruri pentru această ocină dimpreună cu vecinii lui Pătru logofăt, de a dat Țecșa la bir două părți, iar vecinii lui Pătru logofăt ei au dat o parte; pentru că această ocină s-a dat toată bisericii. Iar Devul el n-a voit să rămână pe această întocmire, ci a vândut peste tot lui Ghioca din Crușeț. Apoi într-aceea, cinstitul dregător al domniei mele mai sus zis el a văzut că e mai volnic Pătru logofăt să întorcă asprii ce au fost partea vecinilor lui și să țină el ocina. Și a dat Pătru logofăt toți asprii în mâna lui Devul, fiul lui Țecșa, 670 aspri, dinaintea dregătorului domniei mele mai sus zis. Și iar a cumpărat Pătru logofăt de la Devul, fiul lui Țecșa, 2 locuri pentru 200 aspri gata...”.

²⁸ *Ibidem*, p. 171: “... Încă după aceea, a trimis dregătorul domniei mele pe Pătru logofăt aici la domnia mea pentru multă zăbavă. Iar atunci, în acea vreme când a fost Pătru logofăt aici la domnia mea, s-a întâmplat de a venit știre din Moldova pentru Eremie vodă caă a murit. Apoi Pătru logofăt el s-a repezit foarte de grabă de a venit la dregătorul domniei mele mai sus zis de a spus vestea bună, el i-a iertat birul din sat din Goești lui Pătru logofăt, până s-a împlinit anul deplin, cum a fost întocmirea lui cu vecinii...”.

²⁹ *Ibidem*, doc. 196, p. 203-204: “Jupan Preda mare ban Craiuvescu, scris-am această a me carte la Stoica log., vameșul de la Găbojdibrod, sănăta<te>- și trimit. Atăta-ți grăescu, să cauți c-au venit aicea la mini unu călugăru de la sfânta mănăstir<e> de la Bistrița de s-au plânăsu cumu-I oprește Mih<ă>ilă post. vama ce se cade a

Buzescu confirmă mănăstirii Vierăș stăpânirea asupra unei jumătăți de baltă în satul Urăți, cu veniturile aferente, văzând documentele de danie ale lui Mihai Viteazul, Nicolae Pătrașcu și Radu Șerban³⁰. În 4 mai 1607, Radu Șerban confirmă hotărârea luată la scaunul de judecată al marelui ban al Craiovei, care a judecat după dreptate, dând câștig de cauză lui Petru armaș, soției acestuia, Anca, precum și nepotului lor Drăghici³¹

Pentru credincioasele slujbe aduse, marele ban Preda Buzescu beneficiază din plin de generozitatea lui Radu Șerban. Astfel, la 29 iunie 1604, domnul Țării Românești confirmă stăpânirea lui Radu și Preda Buzescu asupra Târgu-Jiului, ca recompensă pentru sprijinul oferit la ocuparea tronului, precum și pentru solia îndeplinită cu succes la împăratul Rudolf al II-lea, aducând bani de la împărat pentru domnul Țării Românești și pentru participarea la luptele cu turcii, tătarii, polonezii și moldovenii³². În 23 august 1605, domnitorul Radu Șerban îi dăruiește lui Preda Buzescu satul Izbicianii, ca o compensație pentru suma de 67 000 de aspri cu care marele ban l-a împrumutat pe Mihai Viteazul, în contextul politic dificil al

---

mănăstirii din baltă și dinu gârle. Dici din vreme ce veri vede carte a mea eru tu să cauți cu dreptul și cu buni om<e>ni și- n satele călugărului și din satul lu Mih<ă>ilă post. să căutați hotarăl<e> pre baltă și pre gările de unde va fi balta gârlă a călugărului, elu să-și e vama călugări, eru unde va fi a lui Mih<ă>ilă post. elu va lua Mih<ă>ilă. ...”.

³⁰ *Ibidem*, doc. 234, p. 249: ”Scris eu jupânul Preda, marele ban al Craiovei, aciasta a mea carte s<ven>ti mănăstiri ce se chiamă Vierăș, ca să fie volnici călugării, cu a mea carte, de să fie jumătate de baltă di în sat de la Urăți, de să-ș ia partea jumătate di in pește și di în vad și di aspri și di în tot venitul ce iaste al sventei mănăstiri ce iaste mai sus scris<ă >, tot jumătate, pentrucă eu încă am văzut și cărțile lu Mihail voevod și ale fiu-său Niculei voevod și ale Radului voevod, cum au miluit svânta mănăstiri cu acele vămi ce sântu mai <sus> scris<e>...~.

³¹ *Ibidem*, doc. 245, p. 259-260: ”...Apoi, fratele lui, Dumitru, el s-a ridicat cu pâra și a venit înaintea cinstitului și vlastelinului și primului sfetnic al domniei mele, jupan Preda mare ban al Craiovei și așa a pârât Dumitru că i-a lăsat la moartea lui, fratele său, Dănuț, toate averile și ocinele, cum este mai sus zis. Apoi într-aceea, cinstitul și vlastelinul și primul sfetnic al domniei mele mai sus spus, el a cercetat și a judecat după dreptate și după lege și a dat lui Pătru armaș și jupaniței lui, Anca și nepotului lor Drăghici, lege 6 megiași, care au fost la moartea lui Dănuț, anume: popa Lațco și Tudor din Stăjarul și Danciul și Stanciul și Lupul din Gălășești și neagoe și Stoica din Călnic, ca să jure: a dat Dănuț la moartea lui, surorii sale Anca și nepotului său Drăghici averile lui și ocina mai sus spusă sau n-a dat? Apoi când a fost la zi și la soroc, Pătru armaș și cu jupanița lui, Anca, și nepotul lor Drăghici, ei au adus pe toți acești megieși mai sus ziși, de au jurat că a lăsat Dănuț surorii sale Anca și nepotului Drăghici toate averile și ocinele și tot ce e mai sus spus. Și am văzut domnia mea și cartea cinstitului și vlastelinului și primului sfetnic al domniei mele, jupan Preda mare ban...De aceea domnia mea de asemenea am dat domnia mea slugii domniei mele, Pătru armaș și jupaniței lui, Anca și nepotului lor, Drăghici, ca să le fie toate averile și ocinele și tot ce va fi lăsat fratele ei Dănuț și să le fie ocina și averile, dedină, ohabă, lor și fiilor lor și nepoților și strănepoților și de nimeni neclintit, după porunca domniei mele...”.

³² *Ibidem*, doc. 137, p. 132-135: “Din mila lui Dumnezeu, Io Radul voevod și domn a toată țara Ungrovlahiei, nepotul răposatului Io Băsărab cel Bătrân. Dă domnia mea această poruncă a domniei mele cinstiților și vlastelinilor și primilor sfetnici ai domniei mele, mai ales din casa domniei mele, jupan Radu clucer și jupan Preda mare ban și fiilor lor, câți Dumnezeu le va da, ca să le fie lor Târgul Jiu tot și cu tot hotarul din câmp și din pădure și din apă și cu mori și cu vii și cu tot venitul, pentru acest mai sus numit Târgul Jiu este sat vechiu și de moștenire de la părinții cinstiților dregători ai domniei mele mai sus scriși, din moși strămoși...Și întru acestea, domnia mea și cu toți dregătorii domnie mele și cu boierii domniei mele și cu boierii domniei mele, am ales pe cinstitul dregător al domniei mele, pe răposatul jupan Stroe fost mare stolnic, de l-am trimis pe el la cinstitul împărat creștin al Romei și acolo cu multă străduință s-a străduit împreună cu cinstiții dregători ai domniei mele, frații lui, jupan Radu clucer și cu jupan Preda mare ban, pentru domnia mea și ne-au adus și nouă dar de la Dumnezeu și mulți bani de la împăratul nostru creștin, ca să ne scoatem țara și moșia noastră din mâinile dușmanilor noștri, turci și tătari și leși și moldoveni... Pentru aceea, a dat și domnia meacinstitului dregător al domniei mele, jupan Radul clucer și lui jupan Preda mare ban, ca să le fie mai sus numitul Târgul Jiu de ocină și ohabă, lor și fiilor și nepoților și strănepoților și de nimeni neclintit, după porunca domniei mele...”.

anului 1600, bani pe care marele domn nu i-a mai restituit niciodată³³. Domnul Țării Românești îl numește pe banul Craiovei, la 23 august 1605, ca fiind ”**primul sfetnic al domniei mele**”. În 3 septembrie 1605, Radu Șerban îi confirmă marelui ban al Craiovei stăpânirea asupra satului Groșani, jumătate cumpărat de la megieși, jumătate schimbat cu Mihai Viteazul pentru satul Vlădeni din Ialomița³⁴.

Cu câteva luni înainte de moartea lui Preda Buzescu, Radu Șerban îi confirmă marelui ban stăpânirea asupra satelor Făurești, Novaci, Șuşani, Rudariu și Seaca, achiziționate în vremea lui Mihai Viteazul prin rumânirea țăranilor liberi din aceste sate, care n-au mai putut plăti birurile (numiți în document “cnezi”), aprobând abuzurile săvârșite de acest mare dregător³⁵.

În aceeași zi (19 mai 1608), Radu Șerban îi confirmă marelui ban Preda Buzescu stăpânirea asupra satelor Miclăuș, Milești, Corbeni, sate de țărani liberi (“cnezi”), care i s-au vândut rumâni, în contextul în care aceste sate n-au mai avut resurse financiare pentru a plăti dările către stat (birul, în primul rând), precum și ocina de la Șimnicul de Jos cumpărată de la

³³ *Ibidem*, doc. 186, p. 192-193: ”Din mila lui Dumnezeu, Io Radul voevod și domn a toată țara Ungrovlahiei, nepotul prea bunului răposatului Basarab voevod cel Bătrân. Dă domnia mea această poruncă a domniei mele prea cinstitului vlastelinului și a primului sfetnic al domniei mele, jupan Preda mare ban al Craiovei și cu fiii săi, câți îi va lăsa Dumnezeu, ca să-i fie satul Izbicianii, tot, cu tot hotarul, din câmp și din pădure și din apă și tot cu tot hotarul, ori cât se va alege, pe vechile hotare și de pretutindeni, pentru că acest sat a fost domnesc, cumpărat de răposatul Mihai voevod. Iar apoi răposatul Mihai voevod s-a întâmplat de a fost în țara Ardealului, de l-au învins și l-au bătut ungurii; asemenea au venit și Semion vodă cu leșii atunci și iar au învins și au bătut pe Mihai vodă la gura Teleajănelui; apoi a fugit Mihai voevod până la satul Ruda. Astfel iar a strâns oaste Mihai vodă; atunci a avut multă greutate și nevoie din pricina luptei și în acea nevoie răposatul Mihai voevod nu a putut să găsească de nicăieri să ia bani cu împrumut. Într-aceea cinstitul dregător al domniei mele, jupan Preda mare ban, a împrumutat pe Mihai voevod cu 67 000 <aspri> și încă i-a dat și un cal bun și a numărat banii atunci chiar Bărcan vistierul. Iar apoi, după moartea răposatului Mihai voevod cu voia și darul lui Dumnezeu, am stat domnia mea stăpânitor și domn a toată Țara Românească. Apoi când a fost acum, în zilele domniei mele, cinstitul dregător al domniei mele, jupan Preda mare ban al Craiovei, cu bune cuvinte și cu blândețe a cerut acest sat mai sus zis de la domnia mea și ca milă dela domnia mea și să fie și în prețul acelor mai sus spusii bani, pentru că mai sus spusul sat era mai bun decât prețul acelor mai buni spusii bani. Iar într-aceea, domnia mea m-am milostivit și am dat domnia mea și am miluit pe cinstitul dregător al domniei mele, jupan Preda mare ban, cu mai sus spusul sat, să fie și în prețul mai sus scrișilor bani și pentru dreapta și credincioasa slujbă cu care a slujit domniei mele cu vărsare de sânge în țări străine și chiar aici în țara domniei mele. Pentru aceasta, am dat și domnia mea și am miluit cu mai sus spusul sat pe cinstitul dregător al domniei mele, jupan Preda mare ban al Craiovei, ca să-i fie ocină și de ohabă lui și fiilor lui, nepoților și strănepoților și de nimeni neclintit, după porunca domniei mele...”

³⁴ *Ibidem*, doc. 188, p. 194-195: “Din mila lui Dumnezeu, Io Radul voevod și domn a toată țara Ungrovlahiei, nepotul prea bunului, răpasatului, bătrânului Basarab voevod. Dă domnia mea această poruncă a domniei mele preacinstitului și vlastelinului și **primului sfetnic al domniei mele** (subl. ns), jupan Preda mare ban al Craiovei și cu fiii lui, câți îi va da Dumnezeu, ca să-i fie satul Groșani, tot, cu tot hotarul, din câmp și din pădure și din apă și de pretutindeni, oricât se va alege, pentru că acest sat a fost cumpărat de cinstitul dregător al domniei mele, jupan Preda mare ban, însă întâi a cumpărat jumătate de sat de la megiași și nu cu funia, ci pe locuri, care câte locuri au avut și cum s-au putut tocni, de bună voia lor, așa le-a dat și banii. Iar cealaltă jumătate de sat ei n-au vrut să se vândă cinstitului dregător al domniei mele, lui jupan Preda mare ban, ci s-au vândut răposatului Mihai voevod pentru 24 000 de aspri gata ... Dar întru această răposatul Mihail voevod a făcut schimb cu cinstitul dregător al domniei mele, jupan Preda mare ban, de a luat Mihail voevod alt sat de ocină de la cinstitul dregător al domniei mele, jupan Preda mare ban, anume Vlădenii din județul Ialomiței, partea lui jupan Andrei fost mare vistier, toată partea lui de pretutindeni... Pentru aceea a dat și domnia mea cinstitului dregător al domniei mele, lui jupan Preda mare ban al Craiovei, ca să-i fie ocină și ohabă, lui și nfiilor lui, nepoților și strănepoților și de nimeni neclintit, după porunca domniei mele...”

³⁵ *Ibidem*, doc. 285 (19 mai 1608), p. 308-311: “... Deaceea, am înnoit și am întărit și cu acest hrisov al domniei mele cinstitului și vlastelinului și **primului sfetnic al domniei mele jupan Preda mare ban al Craiovei** (subl. ns), ca să-i fie toate aceste sate mai sus spuse dedină, ohabă lui și fiilor lui și nepoților și de nimeni neclintit, după porunca domniei mele...”

Toma din Ciutărești³⁶. Satul Doești l-a cumpărat Preda Buzescu de la Barbu și Matei paharnic(viitorul domn al Țării Românești – Matei Basarab). Fapt fără precedent, în 2 documente din 19 mai 1608, dovadă a ascendentului pe care Preda Buzescu îl avea asupra domnului Țării Românești, Radu Șerban îi confirmă – într-o singură zi !!!- stăpânirea asupra a numai puțin de 10 sate, fiind numit de către domn – de 4 ori în aceeași zi !!!- “primul sfetnic al domniei mele”. La 6 iunie 1607, locuitorii satului Iamnic se vând rumâni marelui ban, care i-a închinat mănăstirii Jătiian³⁷. În ultimii ani ai vieții sale, Preda Buzesc stăpânește un domeniu boieresc care includea câteva zeci de sate, pășuni, păduri, livezi, mori, ape etc.

Documentele de epocă menționează mai mulți bani de județ în subordinea marelui ban Preda Buzescu, fără să consemneze exact județul în care își exercitau atribuțiile. Astfel, la 27 mai 1603, este pomenit Gheorghe ban din Vâlcănești³⁸ iar 5 august 1605 este amintit Pârveu banul din Mihăiești³⁹, iar la 20 august 1608 este menționat Dumitru ban⁴⁰.

După moartea lui Preda Buzescu, Radu Șerban a lăsat vacant scaunul mării bănii a Craiovei, astfel că izvoarele nu mai pomenesc nici un ban în intervalul 1608-1611, până la urcarea pe tron a lui Radu Mihnea. Din vara anului 1608, după dispariția lui Preda Buzescu, Radu Șerban a preluat controlul efectiv asupra județelor de la vest de Olt, fapt ilustrat de o serie de documente în favoarea unor boieri olteni și a mănăstirilor din Oltenia⁴¹.

În **concluzie**, așa cum susțin documentele din veacul al XVII-lea, Preda Buzescu a fost, în perioada de 6 ani în care a deținut dregătoria de mare ban al Craiovei, cel mai puternic boier din Țara Românească, deținând autoritate asupra județelor din Oltenia și având un loc special în cadrul sfatului domnesc, fiind numit de domnitorul Radu Șerban ca prim sfetnic și răsplătit cu mai multe dării de sate și moșii.

---

³⁶ *Ibidem*, doc. 286, p. 312-314: “... Iată am dăruit domnia mea...acest hrisov de față al domniei mele preacinstitului și vlastelinului și primului sfetnic al domniei mele, mai ales din casa domniei mele, jupan Preda mare ban al Craiovei și cu fiii lui, câți Dumnezeu îi va da, ca să-i fie satul Miclăuș cu tot hotarul și cu toți vecinii și cu tot venitul, însă și din hotarele din sus și din hotarele de jos de pretutindenii, pentru că a cumpărat cinstitul dregător al domniei mele mai sus spus acel sat de la toți cnezii din sat...cu 21 000 <aspri> și ei toți s-au vândut să fie vecini. Și iar să fie cinstitului dregător al domniei mele jupan Preda mare ban satul Mileștii cu tot hotarul și cu toți vecinii și cu tot venitul, pentru că a cumpărat cinstitul dregător al domniei mele ...și le-a plătit birurile și dările de a cheltuit aspri 5000, pentrucă au fost ei cbezi și s-au vândut ... să fie vecini dregătorului domniei mele mai sus spus... Și iar să fie cinstitului și dregătorului domniei mele jupan Preda mare ban satul Corbenii, tot cu tot hotarul și cu toți vecinii și cu tot venitul, pentru că a cumpărat cinstitul și dregătorul domniei mele mai sus spus acel sat ...cu 50 000 aspri gata, însă afară de alte dări și mâncături pe care le-a plătit și ei toți să fie vecini... Și iar să fie cinstitului și dregătorului domniei mele jupan Preda mare ban satul Doeștii tot, cu tit hotarul de pretutindenii, pentru că a cumpărat cinstitul și vlastelinul și primul sfetnic al domniei mele jupan Preda mare ban mai sus spus sat de la Barbul și de la fratele lui, Mateiu paharnic, fiul lui Danciul vornic din Brâncoveni, cu 10 000 de aspri gata... Astfel și domnia mea am înnoit și am întărit și cu hrisovul domniei mele și am dat domnia mea cinstitului și vlastelinului și primului sfetnic al domniei mele, jupan Preda mare ban ca să-i fie lui toate aceste sate mai sus spuse dedină, ohabă lui și fiilor lui și nepoților și strănepoților și de nimeni neclintit, după porunca domniei mele... “.

³⁷ *Ibidem*, doc. 250, p. 267-268.

³⁸ *Ibidem*, doc. 102, p. 90.

³⁹ *Ibidem*, doc. 180, p. 184

⁴⁰ *Ibidem*, doc. 300, p. 333.

⁴¹ Sorin Bulboacă, *op. cit.*, p. 126.

BIBLIOGRAFIE:**Izvoare:**

****Documente privind istoria României*, Seria B, Veacul XVII, I, Editura Academiei R.P.R., București, 1951.

****Documenta Romaniae Historica*, Seria B, vol. XI, sec. XVI, Editura Academiei, București, 1975.

Hurmuzaki, Eudoxiu, *Documente privitoare la istoria Românilor*, vol. VIII, București, 1894.

****Istoria Țării Rumânești de când au descălecat pravoslavnicii creștini (Letopisețul cantacuzinesc)*, în ****Cronicari munteni*, studiu introductiv de Dan Horia Mazilu, Editura Militară, București, 1988.

Lucrări generale:

Donat, Ion, *Domeniul domnesc în Țara Românească (sec. XIV-XVI)*, ediție îngrijită de Gheorghe Lazăr, Editura Enciclopedică, București, 1996.

Giurescu Constantin C., Giurescu Dinu C., *Istoria Românilor*, vol. II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976.

Rezachevici, Constantin, *Radu Șerban – politica internă și continuarea luptelor pentru autonomia țării*, în ****Istoria Românilor*, V, ediția a II-a, revăzută și adăugită, coord. acad. Virgil Cândea, dr. Constantin Rezachevici, prof. univ. dr. Nicolae Edroiu, membru corespondent al Academiei Române, Editura Enciclopedică, București, 2012.

Stănescu, Eugen, *Instaurarea regimului boieresc în Țara Românească și Moldova. Sfârșitul războiului. Restaurarea dominației otomane*, în ***Istoria României (tratatul Academiei Române), vol. II, acad. Andrei Oțetea redactor responsabil, prof. univ. dr. Mihai Berza, conf. univ. dr. Barbu T. Cămpina, conf. univ. dr. Ștefan Pascu, redactori responsabili adjuncți, Editura Academiei R. P. R., București, 1962.

Lucrări speciale:

Andrescu, Ștefan, *Restitutio Daciae*, vol. III (Studii cu privire la Mihai Viteazul, 1593-1601), Editura Albastros, București, 1997.

Bulboacă, Sorin, *Raporturile dintre puterea centrală și instituția băniei din Țara Românească și cea din Transilvania în secolul al XVII-lea*, în volumul *Raportul putere centrală - factori politici interni reflex al statutului juridic al Principatelor Române (sec. XVII-XVIII)*, coordonat de Veniamin Ciobanu, Editura Junimea, Iași, 2006.

Ionașcu, Ion, *Date noi relative la domnia lui Radu vodă Mihnea în Țara Românească*, în "Studii", XIV, 1961, nr. 3.

Panaiteșcu, Petre P. *Mihai Viteazul*, ediție îngrijită, postfață și bibliografie de Cristian Antim Bobicescu, Editura Corint, București, 2002.